

BAZAR

ATT VÄLJA ETT LIV

Marie Lok Björk

LÄRARHANDLEDNING

ATT VÄLJA ETT LIV

av Marie Lok Björk

TILL DIG SOM LÄRARE

Denna lärarhandledning är framtagen till Marie Lok Björks bok *Att välja ett liv* utgiven av Bazar förlag 2021. De olika uppgifterna är tänkta att användas på gymnasiet och knyter an till ämnesplanerna för historia, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk.

SAMMANFATTNING AV BOKEN

Året är 1921 och handlardottern Ottilia har länge sett fram mot sin 21-årsdag. Då blir hon myndig och kan äntligen berätta för föräldrarna om sin hemliga kärlek. Men lantarbetaren Åke anses inte vara ett gott parti och Ottilia ställs inför ett omöjligt val. Fem år senare är hon en ensamstående tvåbarnsmamma som arbetar som statare på Överjärva gård utanför Stockholm. Tillvaron är tuff, men hon har tagit makten över sitt eget liv. Och kanske finns kärleken där hon minst anar.

OM FÖRFATTAREN

Marie Björk är journalist och författare. Hon har ett starkt engagemang för feminism och jämställdhet och brinner för att göra jämställdhetsfrågan tillgänglig och inkluderande. Hon har tidigare givit ut ungdomsboken *Jag blundar tills jag finns* och fackboken *Handbok i jämställt föräldraskap*. Marie arbetar även på bokförlag och brinner för att göra litteratur tillgänglig för alla, och att inspirera till både läsning och skrivande.

INTRODUKTION

Introducera romanen genom att diskutera bokens titel. Vad innebär egentligen att välja ett liv? Hur kan titeln tolkas? Vilka associationer skapar omslagsbilden?

Låt eleverna fundera först på egen hand, sedan samtala med en bordsgranne och avsluta med att lyfta elevernas tankar i helklass.

Då boken utspelar sig i en dåtid kan det vara viktigt att sätta in boken i en kontext. Inled med att presentera det svenska samhället år 1921 så som det såg ut för Ottilia.

Du kan exempelvis nämna följande:

Det är året då kvinnorna för första gången får rösta.

Gifta kvinnor i Sverige blir myndiga.

Många arbetar inom jordbruket som lantarbetare eller statare.

Som kvinna är det viktigt att gifta sig och skaffa barn.

Utbildning är främst för de rika.

GEMENSAM LÄSNING

Etappläsning, reflektionsloggar och boksamtal

Läs boken tillsammans i klassen. Dela upp läsningen i sex etapper förslagsvis dessa:

ETAPP 1: sidorna 5–50

ETAPP 2: sidorna 51–109

ETAPP 3: sidorna 110–167

ETAPP 4: sidorna 168–226

ETAPP 5: sidorna 227–284

ETAPP 6: sidorna 285–349

Låt varje etapp följas av samtal och diskussion i mindre grupp. Samtalen kan utgå från elevernas reflektioner kring det lästa. Under läsningen kan eleverna skriva ner sina tankar i en reflektionslogg kallad Text & Tanke. Text är de citat, avsnitt, meningar, stycken som eleverna reagerar på under sin läsning. Tanke är de tankar som citaten, avsnitten, meningarna, styckena väcker hos dem.

Gör gärna reflektionsloggen digital genom ett delat dokument. Då kan du som lärare följa med eleverna i deras individuella läsning och se vad som kan vara extra intressant att lyfta för diskussion. Har eleverna aldrig arbetat med Text & Tanke-logg kan de behöva se hur en sådan ser ut.

Nedan är ett exempel på en Text & Tanke-logg med ett par elevreflektioner.

TEXT & TANKE-LOGG ATT VÄLJA ETT LIV AV MARIE LOK BJÖRK

TEXT

I denna kolumn skriver du in dina citat eller de avsnitt, meningar och/eller stycken som du reagerat på under din läsning. Glöm inte ange sidnummer. Varje citat/avsnitt/mening/stycke skriver du in i en egen ruta.

TANKE

I denna kolumn skriver du in vilka tankar, känslor och/eller funderingar som citatet/avsnittet/meningarna/styckena väcker hos dig. Tycker du att det är svårt att veta hur du ska inleda kan du ta hjälp av följande börjor.

Jag förstår inte ...

Jag undrar ...

Detta påminner mig om ...

Jag tror att ...

Jag är förvånad över ...

Jag skulle vilja veta ...

Om jag var ...

Jag inser att ...

Jag vill veta mer om ...

Jag blir nyfiken på ...

Jag är förvånad över ...

Jag är inte säker ...

Jag minns ...

Jag känner igen ...

Jag tycker ...

Jag blir ...

När jag ...

TITELN
ATT VÄLJA ETT LIV

När jag läser titeln *Att välja ett liv* och ser omslagsbilden upplever jag att det handlar om att välja att föda ett barn. Kanske är det så att andra vill att hon ska ta bort barnet, abort, men att kvinnan på bilden vill behålla det.

s. 13 ”Alldeles för länge hade hon lytt deras ord, uppfyllt deras förväntningar. Men nu kändes föräldrarnas kontroll som en snara runt halsen.”

Jag kan känna igen mig i detta. Jag har hela mitt liv försökt vara så som mina föräldrar vill att jag ska vara. Nu försöker jag istället vara den jag själv vill vara. Det är befriande. Jag tror att många kan känna igen sig i denna känsla, både människor som lever här och nu och människor som levde förr i tiden.

S...

DISKUSSIONSUPPGIFT

Normer kring manligt och kvinnligt då och nu

I denna uppgift får eleverna diskutera normer kring manligt och kvinnligt. De tar sin utgångspunkt i romanen men drar också paralleller till sin egen samtid. Låt eleverna utgå från frågorna nedan och arbeta enligt EPA (först får eleverna fundera enskilt, därefter samtala med en bordsgranne eller mindre grupp, sist lyfts frågorna i helklass).

- Vad innebär det att vara kvinna i Sverige på 1920-talet?
Ta stöd i romanen.
- Vad innebär det att vara man i Sverige på 1920-talet?
Ta stöd i romanen.
- Finns det olika normer för män och kvinnor beroende på exempelvis klasstillhörighet?
- Vad händer om man bryter mot normen för manligt kontra kvinnligt i Sverige under 1920-talet? Ge gärna exempel från romanen.
- Hur ser normerna för manligt och kvinnligt ut i vårt samhälle idag? Har de förändrats? I så fall på vilket eller vilka sätt? Ge exempel.
- Vad krävs för att förändra de normer kring manligt och kvinnligt som finns idag? Vad kan du göra för att påverka och försöka få till en förändring?

FÖRDJUPNINGSUPPGIFTER

Svensk agrarhistoria – att vara statare

Ottilia tvingas ta arbete som statare. Vad gjorde statare och hur såg deras vardag och liv ut? Låt eleverna fördjupa sig i svensk agrarhistoria och statarsystemet. De kan efter romanläsningen söka information för att skriva en faktatext om statarsystemet eller en jämförande text där de lyfter fram fördelar och nackdelar med statarsystemet.

Frågor nedan kan vara en utgångspunkt för elevernas faktasökande:

- Vad innebär det att vara statare?
- Vem blev statare?
- Hur såg en arbetsdag för en statare ut?
- Vad var legostadgan?
- Vad var ett städjebevis och en statlista?
- Vad betyder det att få lön i naturaförmåner?
- Vad kunde ingå som naturaförmåner?
- Vilka nackdelar fanns det med statarsystemet?
- Fanns det fördelar med statarsystemet?
- När bildades den första fackföreningen för lantarbetare?
- När började statarsystemet och när avslutades det?
- Varför avskaffades statarsystemet?

Eleverna kan ta hjälp av exempelvis följande internetsidor:

<https://statarmuseet.com/>

<https://www.isof.se/lar-dig-mer/kunskapsbanker/i-rorelse/flyttar-till-fran-och-inom-sverige/statarnas-arhundrade>

<https://populärhistoria.se/vardagsliv/arbetsliv/statarnas-harda-liv>

<https://sverigesradio.se/artikel/7589555>

<https://sverigesradio.se/avsnitt/67298>

<https://sverigesradio.se/artikel/4799781>

TIPS!

För att eleverna ska få en större förståelse för livet som statare kan man ta med dem på en studieresa. Bor man i Stockholmstrakten kan ett besök på **Överjärva gård** utanför Solna vara intressant. Här finns ett statarmuseum, som erbjuder gruppvisningar.

Kontakta kultur@solna.se för att boka in ett besök.

Bor man i Skåne kan **statarmuseet i Torup** utanför Malmö vara ett alternativ. Även här erbjuds gruppvisningar av museet. Ring 040 – 44 70 90 för att göra en bokning.

Kvinnlig rösträtt

År 1921 fick kvinnorna för första gången rösta i Sverige. För romanens huvudperson Ottilia var detta viktigt. Hon tog sig till vallokalen för att få lägga sin röst. Låt eleverna fördjupa sig i den svenska rösträtten med fokus på kvinnlig rösträtt. Hur gick det till när kvinnorna fick rösträtt i Sverige? Vilka kvinnor var föregångare? Varför fanns det ett motstånd mot kvinnlig rösträtt?

Göteborgs universitet har en bra samlingssida "Kvinnors kamp för rösträtt" som kan vara en utgångspunkt för eleverna
<http://www2.ub.gu.se/kvinn/portaler/rostratt/handledning/>.

Eleverna kan också hitta information här

<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2021/hundra-ar-med-kvinnlig-rostratt/> och här <https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/demokratisering/rostratt/>.

Låt eleverna få presentera sin valda information och fakta genom en muntlig redovisning, med stöd av ett digitalt presentationsprogram.

Handledningen är framtagen av Jenny Edvardsson,
www.jennyedvardsson.se